

Már elment a Mesijás?

Ma egész nap vártuk a Messiást. Apám meg a kocsmában volt. Azt mondta, hogy ő majd ott várja. Mi csak legyünk nyugodtak, ha jön, akkor a Rámpán fog először megjelenni. A kocsmában kell érdeklődnie, tette még hozzá. De már akkor is kapatos volt. Kicsit pityókás vagyok, mondta, de alig találta meg a kiskapu kallantyúját. Már tegnap is vártuk haza. Vártuk, mint a Messiást. Este anyám meggyújtotta a gyertyákat. Kicsit a láng fölé hajolt, és behunyta a szemét. Lyukas a kardigánja, be van stoppolva. A fejkendőjét most ünnepire cserélte. Arca elé tartja a kezét. A gyertya lángja táncol. A falra árnyék vetül. A szoba mennyezetéről lelógó villanydrót végén bakelitfoglat van. Ez tartja a villanykarikát, a zománcozott, alul fehér, felül fekete lámpakarikát. A körte alig világít, 15 wattos izzó van benne, hogy ne fogyasszon sokat. A fénye piros, furcsán megváltozik benne mindennek a színe. A villanykarika szélén legyek szaladgálnak. Mennek körbe-körbe. Egyre gyorsabban keringnek. Amelyik előzni akar, az hirtelen repülni kezd, és a többiek elé kerül. Átugorja őket. Figyelem őket, amíg a nagyok beszélgetnek, de nem értem a legyeket. Nem értem, hogy a nagyok miről beszélnek.

Apám egyre hangosabban mondja, szinte már kiabál. Nem értem a legyeket. Apám mostanában nem jár haza. A kocsmában van este. Néha éjszaka sem alszik itthon. Anyám azt mondja, hogy elment keresni a Messiást.

„Miért keresi? Miért nem várja itthon velünk?“, kértem anyámtól.

„Azt hiszi, lehet siettetni.“ Másra tereli a beszédet. „Segíts. Tegyük tisztába a Kicsit“, mondja.

„Ha megtalálja, akkor majd hazajön?“, kérdem.

„Haza, hogy az Isten rogyassza rá az eget“, mondja. És elsírja magát.

„A tijkéket nem tejetem“, mondja Mesijás. Nem szereti a csirkéket, mert bántják egymást. Mesijás nem szereti, ha veszekednek az emberek. De azt mosolyogva elviseli, ha őt csúfolják. Csak mosolyog, de nem szól semmit. Ha valaki mást bántanak, akkor elszomorodik és csendben elandalog. Odébbáll. Vagy vissza a cigánysorra.

Azt mondja, hogy az emberek csípi-marják egymást, ő azt nem érti, miért csinálják. De Mesijást senki sem bántja. Ha néha valaki rákiabál, Mesijás elsírja magát. Mindenki megvédi ilyenkor, és az ellen fordulnak, aki Mesijást bántotta.

„Akkor tán nyaljátok ki a seggét is“, mondja sértetten az, aki egyedül marad.

Az emberek nem viselkednek úgy, mint az állatok. A csirkék is, ha észreveszik, hogy van köztük egy, amelyik más, amelyik különbözik, azt csipkedni kezdik. Üldözik állandóan. Ha megáll valahol, valamelyik mindig belecsíp. Üldözik egyik helyről a másikra. A tollak kikopnak, mert a tollait tépik. Aztán látható lesz a védtelen bőr. Előbb-utóbb seb támad rajta. Ha a tyúkok sebet vesznek észre a társu-

kon, azonnal csipkedni kezdik. Kikezdek. A pici sebet még be kellett hinteni fahamuval vagy a sárga színű sebhintővel, a sárgaporral. Ha nagyobb a seb, a sérült állatot ki kell venni a többi közül, amíg meg nem gyógyul. Legveszélyesebb, ha a seb a far lágy részeinél keletkezik. Láttam több ilyen.

Reggelre kihúztak belőle mindent: a beleket, a szívet, a májat. Mindent. Sehol se volt nyoma a belsőségnek. Felfalták. Csak az üreg maradt. Még vércseppek se voltak. Az égvilágon semmi. Hányynom kellett. Azután sokáig nem ettem tyúkhúst.

Az öcsém mászik az udvar földjén, a hátsó udvaron. Ha a tyúkok kikaparnak egy gilisztát, egy szemfüles felkapja és rohan vele. A többiek csapatban loholnak utána. Közben kiesik a csőréből a giliszta. De nem veszik észre azonnal. Rohannak tovább kukac nélkül. Aztán mindig akad egy másik, az felkapja. Amikor a többiek észreveszik, rávetik magukat. A Kicsi a hátsó udvar felcserepedett földjén mászik. Felveszi és megkóstolja, amit talál. Eszi a tyúkszart. Máli röhög. Anyám kétségbe esik.

„Attól lesz egészséges”, mondja Máli.

Kánikulában sokkal kellemetlenebb az anyám szaga. Már megint érzem, hogy milyen bűdös. Ilyenkor mindig bűdös. Anyám elküld a boltba. Ideges és csapkod. Nincs itthon vatta.

„Menj el a boltba és hoz vattát”, mondja. „De siess! Ne tátsd a szád!”

Nem árulja el, hogy miért, de tudom. Akkor is tudtam, amikor még a nővérem nem menstruált.

A véres vatták a budiban voltak. Sokáig nem tulajdonítottam neki jelentőséget.

Anyám kedve úgy változik, ahogy a Hold. Minden este megnézzük a Holdat. Pénteken, amíg a csillagot várjuk, hogy felkeljen, figyeljük a Holdat.

„Szent Péter hegedül benne”, azt mondják. Azt nem látom. Anyám jut eszembe. A fényről a vér.

Kaptam egy képes bibliát az atyától. Külföldről kapta, és ingyen kaptam. Ez az első könyvem. Kékek a betűk, kékek a képek is benne. Jeruzsálemben sok jelenet játszódik. Elképzelem Jeruzsálemet. A nyári hőség Jeruzsálemben sem lehetett forróbb. Ott sem tűzhetett a nap magasabbról, és a juhnyáj éppoly közönyösen figyelhette a kutyák ugatását, gondoltam. Mindaz, amiről az iskolában a melámed, a hitközség által felfogadott tanító beszélt, hogy hajdan a Szentföldön milyen történetek estek, mintha itt mind megelevenedne képzeletében. A szöcskék lustán ugrottak odébb, a félelem nem volt bennük elég erős. A folyócska a fák között éles kunkorokat leírva kanyargott. A távoli hegyek felett kékes pára dereng. Egy hóka folt volt még kivehető messze, ahol sziklák verték vissza a nap fényét.

„Egyszer, majd ha nagy leszek”, gondoltam, „megnézem, mi az.”

De nem gondoltam komolyan, hiszen apámék sem utaztak soha. Senkiben se merült fel, hogy másutt is lehetne élni.

„Ott sem lehet más, mint amilyen itt. Akkor meg minek cancelolni?”, mondogatták. A biztonságot a falu jelentette. Minden nap végig megyek az egyetlen utcáján. Fejben el tudom sorolni a házak lakóit, a családok neveit: Udicska, Ricu, Kotvász, Tarca, Tógyer, Udud. Néhány házban csak egy öregasszony él, egyedül.

Megyek végig az utcán és mondom magamban a családok nevét, amelyeket ismerek. Ismerem a kapukat, a düledező kóróból font, elfeketedett, szegényes tákolmányokat. Az elrozsdásodott drótfonatot, a közeiben lengedező pókhálókka, amelyekbe őszidőn, amikor a dér és a reggeli harmat megszáll, fehérén kirajzolódnak.

Megyek végig az egyetlen utcán, amely maga a falu. Amely néz minden ablakból. Visszanéz, csak nem látom őket. De tudom, hogy ott vannak. Figyelnek. Minden ablaknak szeme van, és mindből kikukucskál valaki, és a torkában egy visszafojtott kiáltás. Miközben hallgatom a kutyákat. Mindegyiknek ismerem a természetét. Van, amelyik már messziről ugat, ha hallja, hogy jövök. Ennek örül. Ezért ugat. Én pedig megyek, mert nem tehetek mást. Ezen az oldalon kell mennem. Az útnak ezen az oldalán, a Hajnalvég felé kanyarodó oldalán, mert megígérem anyámnak. Nem mehetek át a túlsó oldalra, mert ott nekem nem szabad járnom. Ott kutyák vannak minden kerítés mögött. Azok is ugatnak és vicsorognak. Hallom őket is, ahogy felelgetnek a társaikkal.

Az a jó, ha kevesen vannak azt utcán, akkor kevésbé félek. A kutyáktól jobb félni, a kerítések mögött lapulnak és vicsorognak, még mindig könnyebb, mint az emberektől, mint a felnőttektől meg az idősebb gyerekektől, akiket nem ismerek. A kutyák vicsorgása ismerős félelem. Én az ismeretlentől félek inkább.

Apám nem szereti a nagyapámat, mert horthysta háborús bűnös.

„Ki tudja, hány embert ölt meg a háborúban az apád?”

Ilyeneket szokott mondani anyámnak.

„Jutasi népnyúzó briganti!” De ezt csak veszekedéskor mondja, meg amikor rézegen jön meg a kocsmából. Anyám olyankor mondja.

„Nekem ebből már elegendem van! Torkig vagyok az egésszel, a hülye családdal! Hazamegyek, és viszem a gyerekeket is. Amikor józan, nem bántja, csak gúnyolja nagyapámat.

„Apádhhoz? Az se normális. Mindig urizál. Kesztyűvel fogja meg a villanyelét. Magázza a kutyáját. Amikor a csontot kiönti elé, azt mondja neki: »Parancsolj, kérlek. Fogyaszd egészséggel.«” Aztán amikor végez, megkérdi, hogy »Ízlett?« Üvegkancsóban viszi ki neki a vizet, azt önti a fényesre nyalt edényébe. Üvegkancsóból, mint az étteremben szokták”, mondja apám. „Bádogból, kannából nem szabad. A kutya így van megtisztelve. Mindig élére vasaltatja a pantallóját, mert nem jár bricseszben, ahogy a többiek, csak pantallóban. Pufujkát sose venne fel. »Hordtam eleget a Kaukázusban«, mondja.

Hetente kétszer jár fodrászhoz. A borbélynak keres. Minden nap borotválkozik. Van, hogy napjában kétszer is. Pedig, mondja, emlékszik ő arra, amikor még az apja nyáját hajtotta.” Apám ezt nem láthatta, mert abban az évben született, amelyben Hitler lett Németország ura, és nagyapám akkor már továbbszolgáló katona volt. Apám mégis állította, hogy látta gyerekként, ahogy a juhokat terelte. De már akkor is napszemüveget hordott. Ahogy az apja is, attól tanulta el az urizálást.

„Ruténok voltak ezek mind. Az apja se szerette a munkát, az öreg Kengyel. A Jani. Ha nem lett volna Juszi, a felesége akkor biztos éhen hal”, mondogatta.

Elképzelem, hogy apám halott. Ettől megnyugszom. Apám mostanában megint részegen jár haza. Anyám csendesen sír. Lehunyom a szemem, befordulok a fal felé. Hallom a kiabálást. A nővérem sírását. Csuklik. A lányok sírósak. Össze kell szorítanom a szemhéjam, hogy ne nyíljon ki. A falvédőt nézem ilyenkor, mint esténként, amikor anyám öltözik vagy mosakszik. Ég a villany. Nekem be kell fordulnom, hogy ne lássam őket. A húgomat meg az anyámat. Nem nézek oda. Csak néha lesek ki. A nővérem persze figyel, és mindig árulkodik. Utálok vele veszekedni. Inkább nem nézek oda. A falvédőhöz nyomom az arcom. Penészes, de legalább hideg.

Érzem a tapasztott fal hepehupáit. Éjszaka egerek motoznak a falban. Félek tőlük. Vagy inkább undorodom. Lapáttal szoktuk agyoncsapni őket. Csapkodom őket, nem félek. De undorodom megfogni őket. A farkuknál fogva dobom ki a macskának. Vagy a tyúkok közé. Megtanultam megölni őket. Az orrom jelez, ha egér van a közelben. Apám csuklik, ordít. Megint részeg.

„Ha nagyobb leszek, megölöm”, gondolom magamban. „Megölöm, ha anyámhoz nyúl. Vagy ha a nővéremet.”

A sötétben most nem látom a falvédőt, de tudom, mi van rajta. Minden részletet az emlékezetembe véstem. Havas táj. Sziklás hegyoldal, fenyvesek kúsznak fel rajta. A csúcsokon örök hó van. Örökké hideg. Apámat látom ott a hóban elterülve. Nem mozdul. A részek meg szoktak fagyni télen, mert elalszanak a hóban. Ebben kezdek reménykedni. De még messze van a tél. Apám halála megoldana mindent. Akkor el lehetne innen költöznünk, nem lenne több veszekedés, anyám nem akarna a kútba ugrani, és nem sírna minden este. Nem hajtogatná, hogy vegye már el őt az Isten. Meg hogy szegény kicsi, őt ki fogja felnevelni? A húgomat esketi meg ilyenkor.

„Esküdj meg, ha már én nem leszek, gondját viseled ennek a szerencsétlenségnek”, mondja. A húgom durcás. Eddig is mindig rá hagyták. Csak néha rám.

Mindez nem lenne, gondolom, ha az apám nem lenne. Az anyám is, a nővérem is büszkék lennének rám, képzelődök.

Ekkor tervezem el azt, hogy meg fogom ölni. De persze jobb lenne, ha meghalna, vagy bezárnák valahová. Akkor tudnám, hogy nem árthat nekünk.

És hogy nem én öltem meg. De megnyugvást jelentene, hogy nem él.

„Mi nem vagyunk parasztok”, mondja anyám azon az este, amikor a fiú megint pofonvágott, majd elrohant a többiekkel, és eltűntek a foghíjtelken, „ezt jegyezzétek meg”. Anyám kiabált utánuk. Majd veszekedett velük, amikor később találkoztunk a faluban. A fiú hátrafordult, szemtelen volt. Nem szólt, csak pofákat vágott.

„Mi köze hozzá?”, mondta foghegyről. „Maga meg mit akar?”

Anyám a szégyen miatt nem tudott neki visszavágni. Nem mondhatta ki, hogy mi bántja. Az a szó nem hangozhat el.

„Hogy mered bántani a fiam?”, bökte ki nagy nehezen.

„Megérdemelte”, mondta, és elszaladt.

Anyám nem tudott mit mondani. A fiú eltűnt. Tehetetlenül álltunk. Magához ölelt, én meg belefúrtam a fejem a szoknyájába. Vér szaga volt. A könnyek a torokomon folytak befelé.

„Nem szabad sírni”, mondta anyám. „Ezek parasztok, mi nem vagyunk azok. Ne hagyj, hogy hatalmat nyerjenek feletted. Mi szabadok vagyunk. El fogsz menni innen. Te nem leszel ezeknek a barátja. Semmi közöd sincs hozzájuk. Ne játssz velük. Ne barátkozz velük. Ne kérj és ne adj soha semmit nekik. A parasztok ott halnak meg, ahová születtek. Nem tudnak semmit, se az igazságról, se a szeretetről. Olyanok, mint a növények. Nem tudnak magukkal mit kezdeni. Tavasszal kihajtanak, ha túléltek a telet. Télen alszanak. Szeretik a bűdöset, mert ott meleg van. Inkább megfulladnak a füsttől, minthogy kinyissák az ajtót. Nem dobják ki a szalonnát, ha megavasodott. Akkor sem dobják ki, ha megköpte a légy. Ha már kikeltek benne a kukacok, megélezzik a bicskájukat és katonákat vágnak belőle. Azt mondják, »ez is hús, bolondok lennének kidobni«.”

„De miért mondják, hogy bűdös zsidó?”, kértem suttogva.

„Mert ezeknek mindenki zsidó, aki nem ott hal meg, ahol született. Aki el fog menni közülük, azon megérik, hogy más. Aki nem olyan, mint ők, azon érik az idegenszagot. Csak a magukfaját bírják elviselni. Az árulókat nem szeretik. Aki elmegy közülük, az áruló. Aki nem olyan, mint ők, az is áruló. Aki más akar lenni, az is. Mindenkit zsidónak tartanak, aki használja az eszét. Aki okosabb náluk, az a zsidó. Ha észreveszik a gyereken, hogy eszes lesz, akkor pálincás kenyeret adnak neki. Cukrozott borral itatják, hogy elbutuljon. Hogy ne hagyja el a szüleit öreg korukra. Hogy megmaradjon a faluban, és csak a kocsmáig merészkedjen egész életükben. Mert mindenkit gyűlölnék, aki nem olyan, mint ők. Aki gondolkodik, aki spekulál, aki mást akar, mint ami van és amit megszoktak évszázadok óta. Aki egyáltalán akar valamit”, mondja anyám. „Akinek csillag van a homlokán.”

„Nekem van csillag a homlokomon?” kértem anyámtól. Elgondolkodtatott ez a csillag. Lopva a homlokomhoz nyúl, óvatosan végigsimít rajta. Nem érzek semmilyen dudort, semmiféle csillagot. Finoman tapogatom, de úgy sem érzek semmit.

„Az van, kincsem, a nővérednek és az öcsédnek is. Te nem látod, de én igen”, mondja. Aztán halkán a fülembe súgja: „A parasztok se látják, de érzik.”

„De ha nem parasztok vagyunk, akkor mik vagyunk?”, kértem.

„A nagyapád úriember volt, kardot hordott és fehér glazékesztyűt viselt. A haját finom olajjal kente, a bajuszát viasszal. Mindenkiel viccelődött. És mindenki előre kalapot emelt neki. De ő csak a mutató és a középső ujját emelte a csákójához, mert katona így köszön, ha nem tiszteleg. A csizmája mindig olyan fényes volt, mint a tükör. És úgy ki volt vikszolva, hogy a légy is hasra esett rajta. Szigorú volt, de emberséges. Komolyan vette a katonaságot”, mondja.

„Őt is?”, kértem anyámtól. Apám akkor szokta mondani a nővéremnek, amikor haragszik anyámra, hogy gyilkos volt a nagyapám.

„A háborúban vagy te ölsz vagy téged ölnek meg”, mondja anyám.

„Én is leszek katona?”, kértem.

„Csak az lesz katona, aki egészséges”, mondja. „Nagyapád mindig nagyon őszinte volt, túl becsületes. Hitt a Kormányzóban, meg a végső győzelemben. A csodafegyverben is hitt, arról sokat beszélt, amikor hazajött néha. Még negyvenégyben is, amikor tavasszal hazalátogatott. Akkor láttuk utoljára. A Gyilkostól tért vissza épp Jutasra, és kapott egy nap eltávozást. Síelni küldte oda a Kormányzó úr,

hogy kipihenhesse magát. Parancsra kellett neki síelni. Délelőtt kilenctől tizenegyig, majd pedig délután háromtól ötig. Közben étkezés, cigarettaszünet és kártyaparti”, mondja anyám, és elneveti magát. Felhúzza a szemöldökét, komolykodó arcot vág.

„Kérlek alássan, alásszolgálja. Szerbusz kérlek. Szerbusz kérlek! Tiszti becsületszavadat adod? Na, hallod, kérlek. Tiszti becsületszavamra. Kérlek.”

„Kérlek, nekem a tiszti becsületszavad garancia.”

„Kérlek.”

„Kérlek alássan.” Anyám utánozza nagyapámat, aki nagyon igyekezett úgy tenni, mintha úrnak született volna. Pedig szegény rutén juhászok ivadéka.

„Mi akkor mostmár katonák vagyunk?”, kérdeztem anyámtól.

„Dehogy. Foglyok vagyunk. A nagyapád is az volt. Rabok vagyunk, ahogy nagyapád is az volt. Az oroszok azt mondták az osztagának, hogy fájadjanak be ebbe a vagonba. De nagyapád megkérdezte, hogy ugye nem viszik el őket. Az oroszok ekkor komoly arcot vágta, hogy á, dehogy.

„Adjak dokumentet?” De hallani lehetett akkor már arról, hogy a papírokat kevésbé tisztelik a kommunisták.

„Tiszti becsületszavadat adja?”, szegezte neki a kérdést nagyapád.

„Tiszti becsületszavamra!”, mondta az orosz, és még a sarkát is összecsapta, kihúzza magát, ahogy a magyar katonáktól látta.

„Kérlek alássan. Parancsolj.” Előzékenykedtek a marhavagon ajtajában, amelyen kívülről csattant a zár és hetekig zötyögött egykedvűen keresztül Kelet-Európán, vissza Ázsiába, ahonnan jöttünk. Nagyapád szerint mi nem a többiekkel, hanem magánúton jöttünk, nem a magyarokkal, hanem a ruténokkal.

Öt év múlva engedték haza, de itt egy másik fogság várta: a múltja. Azóta csak a tyúkoknak vezényel, meg a kacsáknak. A libákat szereti, mert azok alakiasan mozognak. Rajvonalban, azt szokta mondani.” Anyám nevet. Kineveti az apját, akit szeret, és akire sokszor haragszik. Pedig azt nem szabad.

„Apádat és anyádat tiszteljed, hogy hosszú életű legyél a földön”, mondogatja. Mi a hosszú, és mihez képest hosszú valakinek az élete? „Isten tudja csak, mi a hosszú és mi a rövid”, mondja.

Anyám ma is bele akart ugrani a kútba. Kirohant éjszaka az udvarra, épp hogy csak elaludtunk. A nővérem észrevette, és visítva rohant utána. Akkor én is felébredtem, és kimentem utánuk. Anyám haja ki volt bomolva. Sírt, de nem értettük, amit mond. Az életét átkozta talán. Megátkozta magát, ahogy ilyenkor szokta. Mindig megátkozta magát, meg mindenkit. Csak minket nem. Minket szeret. Én is szeretem anyámat. Félek, hogy megöli magát. A múltkor azt mondta, felakasztja magát a padláson. Mindig vele vagyunk. Csak amíg alszunk, addig nem tartjuk szemmel. De a nővérem még akkor is figyel, mert tud éberem aludni.

Anyám lerogyik a kút mellett, a haja össze van zilálva. A lábaiba kapaszkodunk a nővéremmel. Sírunk mind a ketten.

„Ha anyánk megöli magát, akkor biztosan elvisznek bennünket a lenenbe”, azt mondja a nővérem.

„Nem akarok a lenenbe menni”, mondom.

„A testvéreket nem egy helyre viszik”, ezt is tudja valahonnan. Az egyikbe ő, a másikba én fogok kerülni. Anyánk zokog, hogy hagyjuk végre meghalni. Már nem bírja tovább. Elege van ebből a nyomorult faluból, a sunyi emberekből. Elege van az apánkból.

„Az apátokból. Meg az egész pereputtyából.”

Egyszer csak elfárad. Kisimul az arca, kicsit nyugodtabb lesz.

„Zsidó van a házba, kolonc a nyakába”, kántálják annak, aki fenn felejt a sapkát. Nem értem, hogy miért mondják. Ennek nincs értelme.

„Kölönc az, nem?”, kérdem a nővéremtől.

„A koloncot a csorda vezér marhája nyakába akasztják. A kölöncöt a kutya nyakába teszik, nehogy messzire elcsámborogjon.”

Máli szokott így csúfolni engem, ha elfelejtem levenni a sapkámat náluk. Nevet. Kilátszik az egyetlen foga. Csupa ránc ilyenkor az arca. Máli szegény nem szép, inkább csúnya. Szeretem, de undorodom is tőle. Folyik a nyála beszéd közben.

„Na, ne finnyáskodjál! Ne urizálj”, szokta mondani és fingik hozzá egyet. Akármikor tud. Hosszan, elnyújtva eregeti. A fél lábát felemeli, ahogy a kan kutyák pisilnek. És mély hangon nevet.

Neki semmi sem undorító. Mindent meg tud enni. A romlott ételt is.

Ahogy a nagyapám is. Beleszagol, és szó nélkül bekanalazza.

„Apu, nem volt romlott?”, kérdik tőle.

„Őt perc múlva már az lesz”, mindig ezt válaszolja.

Máli meg röhög.

„Szarnak minden jó”, mondja. „Egy helyre megy.”

Máli örül, ha anyámat fel tudja bosszantani. Másokat is szokott bosszantani, de anyámat nagyon szereti bosszantani. Anyám nem tudja neki megbocsátani a koszt, a rendtelenséget, az igénytelenséget, amiben él. Na meg az állandó feleselést és a folytonos káromkodást.

„Hogy élhetsz így, hogy mindenben csak röhögsz?”, veti a szemére.

„Te meg folyton mérges vagy, mint a baszott róka”, vág vissza ilyenkor Máli.

Anyám nem szívesen hagy bennünket Máliéknál. Néha muszáj. Ha nála vagyunk, akkor segíteni kell neki. Máli nem tud főzni. Nem is szeret. Minden ehetetlen, amit csinál. Ha nem esszük meg, akkor meg veszekszik. Csúfol minket.

„A szar vásolja el a fogatokat, ha nektek ez se ízlik! Finnyásak, mert úri koszt-hoz szoktak”, mondja, és mindig van valami munka.

De most otthon vagyunk. A Kicsi is alszik, és anyáknak jó kedve van.

„Nézd meg, nem jön-e a Messiás?”, mondja még egyszer. Közben a nővérem a kis horgolt terítőt borítja a hajára, és ájtatos képet vág hozzá.

„Merrünnen várjuk?”, kérdezem.

„Arrunna, a Rámpa felől. De lehet, hogy a kert alól jön fel, Berek felől”, mondja. Csak a Cigánysor irányából nem várjuk. Abba az irányba nem is látunk ki a házból. Arra nem nyílnak ablakok. Ott a tűzfal van. Csak a falu felé látunk. Leskelődünk a nővéremmel az ablakokon. Anyám az asztalnál ül. A nap a Kepecgyep mögött lenyugszik, ahogy szokta. Most nagy, vörös karimája lebeg az ég peremén.

Már feljött az esthajnalcsillag. Apám ilyenkor hagyja abba a pénteki böjtöt. Fogadalma van. De nem mondhatja el, hogy mi az. Anyánkat szoktuk kérdezni, hogy ő tudja-e, mi a fogadalom. Azt mondja, ő sem tudja. Ha tudná, akkor nem lenne titkos apánk fogadalma. Akkor nem hatna a böjt se, és hiába tartaná be apánk, már ha épp el nem felejtí. Bár néha így is elfelejtí. De az bocsánatos bűn, ha nem szándékosan, hanem akaratlanul megy ki a fejéből. Máskor péntek este, ha otthon van, együtt ülünk az asztalnál, és megvárjuk, hogy feljöjjön a csillag. De most nincs itthon. Anyámmal azt játsszuk, hogy a Messiásra várunk, mint a zsidók. A felhőtlen égen már derengenek a csillagok. Péntek este van. Már beállt a szábesz. De ma se jött. Csak nem jött el. Hiába várjuk. Anyám Jeruzsálemről mesél, ahol sosem járt. Meg Eszter királynőről. És arról, hogy jövőre már együtt fogunk ünnepelni. De nem itt. Hanem már másutt.

„Jeruzsálemben?“, kérí a nővérem.

„Apátokkal“, válaszolja.

Anyám hisztériázik, amikor hazajön. Ordítózik velünk. Orvosnál volt. Hallgatunk csendben, bűntudattal. Mindig csinálunk valami rosszat, csak ki ne derüljön. Ha mást nem, engedély nélkül eszünk. Vastag, két ujjnyira szeljük a kenyeret, ahogy nem szabad, és előbb zsírral kenjük meg jó vastagon a bödönből, majd pedig annyi cukrot szórunk rá, amennyit csak fel tud inni a zsír, ami pazarlás. Anyánk most nem ellenőrzi a cukortartót, nem néz bele a zsíros bödönbe. Egyszerre csak fuldokolni kezd és hány. Belehány a lavórba. Érzem a szagán, megint epét hányt. Mostanában gyakran zöldes színű váladék jön fel neki. Az az epe. A zománcos lavór szélén körben végigkenődik a zsíros epesár. Szaladok azonnal a lavórral, viszem kiönteni. Aztán a kútnál kimosom a lavórt. Undorodom én is, de a nővérem rosszul van tőle.

Ezért nekem kell csinálnom, mert én vagyok a férfi a háznál. Nekem kell elvágni a csirke nyakát is, mert én tudom megcsinálni. A nővérem attól is iszonyodik. Pedig ezt is meg kell tanulnia neki is, hiszen nem lehetek mindig itthon. Már nincsen sakter.

Most a sarokba húzódunk, és mint a megrémült csirkék, összebújunk a nővéremmel. Közben felborítjuk a vizeskannát. A kannafedő messze elgurul. Mászok be utána a kecskelábú asztal alá. Az asztalt apám csinálta. A lábai nyárfából vannak. Csak a lapja rendes fa. De a nyárfa nem való bútornak. Penészedik és gombásodik. Undorodom tőle. Most mégis azt remélem, hogy itt elbújhatok. A nővérem gyorsan felkapja a kannát, de már úszik a föld. Anyám beleragad a hajába és a lófarkát cibálja. Másik kezével össze-vissza csapkodva veri. Anyám keze jár a levegőben, mint a motolla. A nővérem rázza a fejét, próbál szabadulni. Könyörög.

„Ne bántson édesanyám, ne bántson, jó leszek“, mondogatja rimánkodva.

Nem merek kijönni a kecskelábú asztal alól. Beszorultam a moslékos veder mellé. Bűdös. Mindig bűdös, de most még jobban zavar, hogy bűdös. Kotlós tojástartott bele anyám. A héja úszik a lé tetején, látom. A disznók a záptojást is szeretik. Szorítom a kannafedőt. Lepattant róla a zománc, a helye már rozsdásodik. Ki fog lyukadni. Akkor meg másikat kellene venni, de nincs rá pénz. Mindent meg kell becsülni. Meg kell becsülni a cipőnket is.

„Nem prédálunk”, szokta anyám mondani.

A pocskéolás nagy bűn. Mindenre nagyon kell vigyázni. Leginkább a ruhánkat kell óvni. Érzem az ujjam alatt a rozsdás foltot, könnyen kitapintom, mert ott nem csúszós a felszíne. Megtapad rajta a bőr. Érdes. Annyira szorítom a hideg kannafedőt, hogy görcsöl az ujjam az erőlködéstől. Nem veszem észre, mert félelmemben görcsösen szorítom.

Közben nem tudom levenni a szemem a nővéremről, sajnálom szegényt. Szeretnék segíteni neki. Lelkiismeret-furdalásom van, mintha elárultam volna. Elbújtam ide, és most egyedül rajta tölti ki anyám a dühét. A nővérem két kézzel védi a fejét az ütések elől. Anyám arca megrémít, mert ilyenkor teljesen el szokott torzulni. Most hasonlít a bolond asszonyhoz, aki mindenkit megállít az utcán és azt kérdi tőle: „*Te is ellenemre vagy?*”

Nem tudjuk, hogy mire gondol. Azt mondja, hogy őt üldözik és bántják. Mindenkit ellenségnek tart. De nem tudja eldönteni, hogy ki nem az, ezért állít meg és kérdezzet mindenkit.

Anyám tépi a nővérem haját. Sírok, nem tudok nem odanézni. Mindig csinálunk valamit. Valami rosszat. Pedig nem is akartuk.

„Mindig csináljátok nekem a kárt”, mondja anyám. Valamit elpredálunk, ahogy mondani szokta. Nem tudok mit csinálni. Bekapom az ujjam. Megint szopom, pedig már régen abba hagytam. Érzem a rozsdás vasas ízét rajta. Anyám keze összevissza csapkod. De már kezd fáradni. Még csépeleli a nővérem, de közben sír is. Egyre erőtlenebbek az ütései.

„Gyere elő, te is gyere elő”, kiált rám. Erősebben szopom a bütyökujjam. Kucorgok a fal mellett. Szorosan hozzátapadok a falhoz. Most szeretném, ha bele tudnék bújni. Ha volna ott egyszerűen egy ajtó, mint a mesében, és találnék rajta egy kilincset. Kitárulna, ahogy lenyomom a kilincset, és átlépnék egy másik világba. Vagy magam is átváltozhatnék asztallábbá. Vagy inkább macskává, és uszgyi, kiszaladnék anyám lába közt. Ki a macskalyukon.

„Jössz ki onnan azonnal”, kiáltja anyám, és ráncigál ki a kecskelábú asztal alól. Közben valamit lever róla, mert az asztal megingott a cihelődéstől. Megjiedek. Ha valami összetörik, még jobban kikapok. Hagyom, hogy kihúzzon. A karommal védem a fejem meg az arcom. Közben sírok és rimáncodom.

„Ne bántson édesanyám, nem akartam felborítani a kannát”, mondom hüppögve.

Anyám levette a kasornyát, amely egész évben a falon lóg egy szegen, az asztal mellett. Épp kéznél van. Ezzel is szokott verni minket, ha valami rossz fát tesszünk a tűzre. Egész évben itt lóg a kasornya, mint valami figyelmeztetés. Félünk tőle. Máskor meg se szoktam látni. Csak ha valami nyomja a lelkem. Most is. De amikor anyám mérges, csak a kasornyát figyelem a falon. Hogy mikor nyúl fel érte. Mikor suhogtatja meg a levegőben.

Egyébként csak disznóöléskor használjuk. A hurkát tesszük bele, hogy kifőjön a lében, amelyben a tüdőt, a májat, a vesét, a lépet a zsöndörzsírral együtt átpuhítják. Aztán meg a kását fonnyasszák meg benne, amelyet a hurkába töltenek.

Utána megint egy évig itt lóg. Kiszárad és megmerevedik. Csak minket szokott vele verni. Fakanállal vagy a felmosóronggyal. A felmosórongy az egyik kilyukadt, bolyhoskék mackónadrág. Nagyon megszívja magát vízzel, és ettől nagyot üt.

Anyám dühében valamivel mindig ver bennünket, mikor mi van a keze ügyében. A nővéremet puszta kézzel is szokta. De csak ahogy az anyák verekednek, erőtlennül és céltalanul, minden rendszer nélkül. Apánk módszeresen ver.

Apám kézzel ritkán üt. Ő inkább úgy ver bennünket, ahogy a férfiak szoktak. A zsákolástól nagyon erős a keze, a szívlapáttól megkeményedett és hatalmas. Ő inkább a nadrágszíjjal üt bennünket. Vagy ostorral. Attól jobban félünk. Anyánk verése csak hisztéria. Nem fáj igazán. Közben nagyon kell sírni és kiabálni. Anyám veszekszik közben. Erőtlennül csapkod és közben sír.

A többi fiú is ezt mondja, hogy az asszonyok nem tudnak verni. Azt csak ki kell bírni. Húzni az időt, hogy elszálljon a mérgük. Mindig elszáll, és mindig megbocsátanak.

Az apák verése más. Annak kiszabott mennyisége van. Előbb nem hagyják abba, megvárják, hogy nagyon fájjon. Akkor jön meg a kedvük hozzá. Addig vernek, amíg már nem csak a félelemtől sírunk, hanem a fájdalomtól. Hogy megemlegesük. Tudják, hogy mikor jön el ez a pillanat. A sírást nem is hallják.

„Az anyák keze akkor is simogat, amikor üt. Az apáké akkor is büntet, amikor simogat”, mondja mindig anyám. Mert aztán megbánja, és akkor meg azért sír. Akkor mi szoktuk vigasztalni. Meg azt mondjuk, hogy nem fáj. De ez nem igaz.

